

Úvaha o zrychlení změny...

Petr Kubala

Co si tak asi kdo z nás představí pod pojmem „zrychlení změny“? Pokud budete patřit do skupiny obyvatel České republiky, která pravidelně nečte časopis Sovak, tak si možná představíte témata, která slyšíme všude kolem nás, jako je třeba důchodová reforma, deficit státního rozpočtu, dopady války na Ukrajině, kybernetická bezpečnost, zavedení datových schránek, energetická situace nebo třeba inflace... Ano, i v těchto tématech se setkáváme s tím, že je třeba zrychlit určité změny.

2023 Accelerating Change

Protože ale patříte mezi tu skupinu obyvatel České republiky, která právě teď čte časopis Sovak, určitě vás napadne, že je třeba zrychlit změny v oblasti vodního hospodářství, ve vazbě na přípravu a realizaci nezbytných opatření k zajištění vodních zdrojů, dodávky kvalitní pitné vody, čištění odpadních vod, retence vody v krajině či v problematice ochrany před povodněmi nebo v problematice závlah.

Dovolím si krátkou úvahu o zrychlení změny, tedy o tématu letošního Světového dne vody (Accelerating Change). Pokusím se zůstat na platformě vodního hospodářství a rovněž se v této úvaze pokusím zůstat věrný svým „vodohospodářským ideálům“ a přesvědčení, že „bez vody to nepůjde...!“. Někdo si v této souvislosti může říci, že jsem naivní. Nikoliv, narodil jsem se ve znamení Berana...

Kde začít? Je zcela zřejmé, že i naše společnost si stále více uvědomuje, že k určité změně v klimatu dochází. Profesně odborné organizace na úseku vodního hospodářství realizují postupně, dle povahy výkonu svých činností, například opatření vedoucí k zvýšení retence vody v krajině, opatření k zajištění dostatečných zdrojů vody pro zásobování obyvatel pitnou vodou, opatření k ochraně před povodněmi a mnoho dalších opatření ke snížení negativních dopadů sucha a nedostatku vody. Výzkumné instituce připravují nebo realizují mnoho projektů a chystají metodické postupy pro ty, kteří následně nezbytná opatření budou realizovat. Máme zpracovány klimatické scénáře a dobře funguje mezinárodní spolupráce na úrovni vědy a výzkumu. Příslušná ministerstva zajišťují zejména legislativní rámec a finanční prostředky na realizaci těchto opatření, a tak dále, a tak dále.

Od roku 2017 má Česká republika Koncepti na ochranu před následky sucha pro území České republiky, kterou schválila vláda. Je v ní definováno pět základních pilířů, které jsou rozvedeny do konkrétních opatření. Opatření vedou k vytvoření jednotné komunikační platformy k suchu, k posílení nebo vytváření nových vodních zdrojů, ke zvýšení objemu vody v půdě úpravami zemědělského hospodaření, což přispěje jak k omezení zemědělského sucha, tak k zachování dostatečných průtoků ve vodních tocích po delší dobu než dosud, a obsahují zásady zodpovědného hospodaření se srážkovými vodami a šetření vodou v různých technologiích. Ve stejném roce byl na Ministerstvu životního prostředí zpracován Národní akční plán adaptace na změnu klimatu.

Vše se tedy zdá být v pořádku. Ano, ale jen do té doby, než se budeme bavit o tom, která opatření mají vyšší prioritu, v jakých lokalitách, případně na čích pozemcích bude třeba je realizovat.

Podle sociologického průzkumu Stanislava Bilera Rozdělení klimatem téměř 90 procent Čechů věří, že změna klimatu ovlivní svět, ale jen asi třetina si myslí, že se dotkne přímo jich.

„U klimatu je nepříjemné, že má obrovitánskou brzdnou dráhu. A pokud to necháme zajít tak daleko a budeme to řešit, až když bude z poloviny Česka polopoušť, tak bude pozdě,“ uvádí ve svém průzkumu Stanislav Biler. Plně se s tímto závěrem ztotožňuji. Je třeba zrychlit změnu! Asi se zamýšlíte, jakou změnu mám na mysli? V rámci naší společnosti je třeba urychlit změnu vnímání problematiky sucha a nedostatku vody právě proto, abychom nebyli „rozdělení klimatem“ a mohli jsme racionálně připravovat a realizovat opravdu nezbytná opatření, která naše území vyžaduje.

V období vodního blahobytu, ve kterém žijeme, je přímo naší povinností zrychlit změnu myšlení o vodě v rozdělené společnosti, zejména u těch, kteří z titulu svých funkcí mohou významným způsobem přispět ke sjednocení názoru na to, jak eliminovat „změnu hydrologických extrémů“ či jak se těmto extrémům přizpůsobit. Není to jen o tom, že budeme realizovat v přírodě mokřady a tůňky. V období sucha mokřad či tůň spotřebávají vodu, abych tak řekl, „pro sebe“. Vodu využije jen fauna a flora navázaná bezprostředně na ně. Jedná se tedy o pozitivní efekt lokálního významu, určitě to ale nevyřeší problematiku sucha a nedostatku vody pro zásobování obyvatel, pro závlahy, pro průmysl. K tomu potřebujeme také akumulaci vody, tedy vodní nádrže.

Je třeba zrychlit změnu vnímání problematiky sucha a nedostatku vody každého z nás, směřem ke komplexnímu přístupu k celé této problematice. Primární je zadržet vodu v krajině i k pozitivnímu ovlivnění mikroklimatu a současně mít dostatek zdrojů vody, s kterými bude možné v době sucha či nedostatku vody okamžitě nakládat.

Jsem přesvědčen, že všichni chceme mít kolem sebe pěknou přírodu a žít ve zdravém životním prostředí. Proto považuji téma letošního Světového dne vody za průlomové. Jak jsem uvedl v úvodu, pod pojmem „zrychlení změny“ si v podstatě můžeme představit cokoli. Já osobně v tom vidím již zmíněnou, zcela zásadní změnu vnímání problematiky sucha a nedostatku vody snad každým občanem České republiky, právě v období, kdy žijeme ve vodním blahobytu. Je třeba se co nejrychleji odpoutat od představy, že když nyní téměř každému z nás teče doma kvalitní pitná voda z vodovodního kohoutku, bude tomu tak vždy, a proto nám stačí zabývat se pouze přírodě blízkými opatřeními. To je hluboký omyl...

Strach o přírodu nás spojuje, ale možná řešení „klimatické krize“ nás rozdělují. Mysleme, spolupracujme a snažme se posuzovat problém v širších souvislostech. Vodní blahobyť ani u nás nebude trvat věčně a určitě chceme, aby i naše děti byly součástí té krásné přírody, pro kterou jsme, zcela správně, schopni udělat nyní téměř cokoli. Bez vody to ale nepůjde! Zrychleme změny..., dokud je čas.

RNDr. Petr Kubala

předseda představenstva Svazu vodního hospodářství ČR, z. s.